

Седми фестивал на българските филми

От 5 до 11 февруари в Прага за седми път чешките познавачи и ценителите на световното кино, както и жадуващата за контакти с родната култура българска диаспора, имаха удоволствието да се срещнат с навярно най-доброто, създадено през миналата година от българските кинематографисти както в игралното, така и в документалното кино. Инициаторът на това събитие – Българският културен институт, с всяка изминала година се стреми да предлага нещо ново. В резултат от Дни на българското кино в началото, тези срещи от две години прерастнаха в интересен, налагащ се в културната панорама на чешката столица фестивал. Най-радващото е, че тази година сред организаторите е и Посолството на Република България в Чешката република.

Честта да открие фестивала на сцената в кино „Луцерна“ бе предоставена на посланика на Република България в Чехия, г-н Лъчезар Петков. В своето слово той подчерта своеобразното възраждане на българското кино през последните няколко години, като посочи активното му участие в международни кинофестивали и десетките награди,

с които то е отличено, което говори за високо признание и солидно присъствие на световната киносцена. Г-н Петков напомни, че тази година българското кино отбелязва своята стогодишнина, на която е посветен и седмият фестивал. По този повод в програмата присъства нещо ново и вълнуващо – рубриката *Im memoriam*, в която бе показан

„Козият рог“, за да напомни за неговите създатели – режисьора Методи Андонов и оператора Димо Коларов, възпитаник на пражката филмова академия. Като следващ бонус можем да посочим и съпътстващите фестивала мероприятия – фотоизложбата на Александър Иванов, експонирана в салона на Европейския дом, където се прожектираха документалните филми, а във фоайето на „Луцерна“ – „Вино и рози от България“, с възможност да се купи козметика на базата на прочутото българско розово масло и да се опита добро българско вино. В двата дни общуването с навярно най-известните в света български продукти бе съпроводено от филмова музика на Стефан Вълдобрев.

Показаните нови игрални филми бяха три, подбрани от селекцията на 32-ия фестивал на българското кино „Златната роза“: „Съдилището“ на режисьора Стефан Командарев, „Живи легенди“ на режисьора и актьора Ники Илиев и „Виктория“ на режисьорката Майя Виткова. И тримата режисьори бяха гости на фестивала. Пред всяка прожекция всеки от тях говори накратко за творбата си, а след прожекцията в кафенето на кино „Луцерна“ зрителите имаха възможност да общуват и споделят впечатленията си с тях. Споменатите филми, макар и твърде различни един от друг, имат своето място в програмата на фестивала. Чрез тях бе показана сегашната пъстрота в българското кино, както и тенденциите в бъдещото му развитие.



„Съдилището“

Неслучайно за откриването бе избран филмът на Стефан Командарев „Съдилището“. Режисьорът, след успешния „Светът е голям и спасение дебне отвсякъде“, за втори път гостува на фестивала в Прага и отново с филм, донесъл отличия за създателите му и авторитет за нашето съвременно кино. „Съдилището“ е определен като най-добър игрален филм от фестивала „Златната роза“, а Асен Блатечки печели наградата за най-добра мъжка роля. Признание заслужават и останалите творци от екипа, операторът – Красимир Андонов, актьорите Мики Манойлович, Ованес Торосян, Ина Николова, Параскева Джукелова, Васил Василев-Зуека. Особена заслуга за емоционалното възприемане на филма има и великолепната музика на Стефан Вълдобрев.

Филмът определено ми хареса, такова кино ме радва. Направен талантливо, без провлаченост и самоцелни кинохватки, с ритъм, мярка и послание, което определено стига до зрителя. Историята, разказана убедително, професионално, не е измислена, сам режисьорът сподели, че първоначално е снимал документален филм по действителен случай. Мястото на събитията е затъnten, днес забравен от Бога край на България, някъде над Рудозем в Родопите. „Съдилището“ наричат позната по ония места висока отвесна скала, от която още от средновековието са хвърляли в пропастта осъдените на смърт, тя е и избрана за финална арена в съдбата на киногероите. Главният от тях е все още млад баща, който след смъртта на обичаната си съпруга трудно търси път към сина си. Заложил дома си, за да се опита да спаси от рака болната си съпруга, останал без работа, за да плати и сумата, която дължи на банката, той е принуден да вземе участие против моралните си устои в незаконното превеждане на чужденци от Турция през България за Гърция. Зад всичко това стои и най-вече печели мръсни пари, бивш офицер от някогашната близка гранична заграда, който изнудва и манипулира главния герой заради една тъжна история от недалечното минало. През осемдесетте години много немци от тогавашната

ГДР са опитвали да преминат през нашата граница в Гърция и мнозина от тях са убити от нашите граничари в изпълнение на тогавашния си патриотичен дълг. Един от тези неволни убийци, заставен да стреля от спомнатия офицер, е и нашият герой, по това време граничар, който е измъчван от терзания на съвестта и не може да забрави случилото се. Това е и канавата, върху която постепенно се разкриват подробности и се решават взаимоотношенията му с бившия офицер и със сина му. Развързката идва от само себе си. При поредната акция, в която по стечения на обстоятелствата взема участие и синът, групата е забелязана от граничните служби, и след драматичен сблъсък на главния герой с неговия зъл дух от миналото, последният, като акт за макар и закъсняло възмездие, полита в пропастта. Тъжна история, но поднесена професионално и естетически талантливо, с органична игра на актьори, невероятно раздвижена и мащабна камера сред красотите на Родопите, както и хармонично вписваща се музика.

„Живите легенди“

Вторият филм „Живите легенди“, означен като комедия, показва друга, по-весела страна на нашето кино, макар че в него повод за смях и някакво особено остроумие трудно могат да се открият. Най-веселото за мен се оказва фактът, че той е отличен с награда за чуждестранен филм някъде в Америка. Това не ме учудва,

та той е направен по всички евтини и познати клишета на типа американско кино, с което последните два десетина години телевизията ни залива и което има една единствена цел – да развлеча. Видимо и у нас той е постигнал своето – филмът получава наградата на публиката „Златната роза“. И защо не. Много българи, натоварени от невеселото си ежедневие, явно искат да видят някаква друга, по-розова България. Дали обаче си дават сметка, че това, което им се показва, не може да бъде в България, колкото и да напъргат въображението си. Та Балчик е показан така, сякаш е във Флорида, на гръцки остров или някъде из Италия. Съдейки и по първия му филм, режисьорът и сценаристът Ники Илиев, явно има слабост към силно измислените истории. А инак си личи, че прави добро, грамотно кино. И този път е снимал съпругата си и приятелите си от предишния филм, и този път за флънга е поканил и чуждестранен актьор, сега това е известният у нас от сериала „Октопод“ Микеле Плачидо. В разказаната балчишка приказка няма да откриете нищо изненадващо. Млад, успешен близнеца след злополука, получава временна амнезия, паметта му се простира до абитуриентските му преживявания и приятелите съученици. За да си я възвърне, един от тях, вече лекар, го придружава до родния град, с надеждата, че срещите със старите приятели ще му помогнат някак. Когато разбира,



„Живите легенди“

че е богат, нашият герой като вълшебник започва да прави щедри подаръци и да реализира мечтите на някогашните си съученици. Но паметта се завръща и той отново става такъв, какъвто е бил – в главата калкулатор, в сърцето – портфейл. Е, и понеже е по американски, трябва да има и хепи енд – приятелите му намират начин да го върнат в Балчик и той да се откаже от продажбата на бащиния си дом, който, то се знае, стои самотен, романтичен, едва ли не на самия морски бряг. Е, който познава сегашния облик на нашето Черноморие, едва ли ще повярва, и тук най-после вече може и да се посмее. Прекалено съм саркастичен към създателите на филма, но иначе разбирам, че то и киното си е бизнес и тук опира до пари. Нали някой трябва да гледа направения филм и той да си възвърне вложените средства, а и да докара печалба отгоре. Така де, комерсиално кино има навсякъде, защо не и в България. От сърце пожелавам на младите творци да постигнат желаното, а по-късно, с добре спечелените пари да направят и сериозен филм, оцеляващ във времето. Защото талант и професионализъм не им липсват.

„Виктория“

Третият филм „Виктория“ на младата режисьорка Майя Виткова представя друга нагласа, характерна за световното кино откакто съществува. Наричат го елитарно, защото обикновено то не се приема от широката публика, но е носител на нови тенденции и стилове, експериментира, провокира и тласка напред търсенията и осъвременяването в кинопродукцията. Наричат подобни филми и „фестивални“. В нашия случай съвсем уместно. Още преди да бъде показан в България, дебютният филм на Виткова тръгва по света и жъне успехи. Приятно изненадан, видях на интернет, че е представял родната ни кинематография на някои от най-големите кинофестивали в света: в Берлин, Гьотеборг, Амстердам, Кан, Мюнхен, Вашингтон, Карлови Вари, Ирландия, Русия, Ротердам. С награди си тръгва от Сиатъл, Люксембург, Унгария, Полша, Румъния. А това както за младата режисьорка, така и за българското кино си е безпо-

рен успех.

И в този филм се срещаме с недалечното минало, но тук то не тежи като воденичен камък, напротив главната героиня си живее в меда на тоталитарния режим. Разказаната история е доказателство на българската пословица „Роди ме мамо с късмет, па ме хвърли на смет!“ Виктория се ражда без пъп и е обявена за бебе на десетилетието, поради което лично бай Тошо ѝ става нещо като кръстник. Оттук и всички екстри в детството на героинята, често на фона на документални кадри от осемдесетте години. Идва времето на промените, което се приема различно от майката и дъщерята и усложнява отношенията между тях. Започва великото преселение на българите по света, което явно няма да подмине и нашите героини – дали в бягство от досегашното си „аз“ или бягство от родината. Събитията във филма са основно фон в съдбата на героините, търсенията му и силата му са по-скоро в психологизма и своеобразната дисекция на женския характер. „Виктория“ може да се нарече и женски филм, като се има предвид, че режисьорката е снимала по собствен сценарий. В това няма лошо, не искам да бъда обвинен в антифеминизъм. В изказа на режисьорката ясно личи почеркът на документалиста. За да избяга от него, тя прибегва и към експерименти от рода на визии в сюрреалистичен план, чиито сцени на места леко отегчават. Но в общото си звучене, с естетиката си, с убедителността на великолепните актриси Ирмена Чичикова и Дария Виткова, както и на целия актьорски състав, с динамичната камера на Крум Родригес,

„Виктория“ защитава един достоен професионализъм, който заслужава адмирации.

Документалните филми бяха представени отново в киносалона на Европейския дом. Първият документален филм „Аз съм домашен ученик“ на Ралица Димитрова бе за самостоятелното образование вкъщи – за или против. Вторият бе „Живот почти прекрасен“ на Светослав Драганов, разкриващ историята на трима братя от софийско семейство, които са от една майка и трима различни бащи, но с общ вкус към живота. Фестивалът приключи с документа на Светослав Стоянов „Последните черноморски пирати“. Филм за хората, които са се вкопчили в последните оцелели ненаселени романтични къччета на нашето Черноморие и който е определен като, цитирам: „съвременна трагикомедия за съкровищата, които търсим, и онези, които намираме“. Не се спирам подробно на тези филми, тъй като не успях да ги видя. Но познавайки видяното досега от нашите документалисти, както и прецизността и вкуса на организаторите при селекцията, дълбоко съм убеден, че показаните филми са се радвали на безспорен успех и са доставили истинско удоволствие на всички, които са успели да ги видят. Аз се задоволих с цитата за съкровищата по-горе, който случайно прочетох някъде из рецензиите. Дано към подобни размисли за съкровищата в нашия живот ни провокира и следващият, осми по ред, фестивал на българското кино в Прага, който ще чакаме с нетърпение и радост!

Васил Самоковлиев



„Виктория“